

О. О. Бейдик

Малайзія, Федерація Малайзія

МАЛАЙЗІЯ, Федерація Малайзія (малайзій. Malaysia, Persekutuan Tanah Malaysia, англ. Malaysia, Federation of Malaysia) - держава у Південно-Східній Азії. Географічно складається з 2-х частин, розділених Пд.-Китай. морем: Зх. М. (Малайя) - на Пд. п-ова Малакка; Сх. (Сабаг і Саравак) - на Пн. о-ва Калімантан. Омивається також водами морів Сулу та Сулавесі. Має сухопутні кордони з Тайландом, Брунеєм та Індонезією, мор. - з Сингапуром, Індонезією, В'єтнамом і Філіппінами. Пл. 332,8 тис. км². Насел. 31,31 млн осіб (2016): малайці та споріднені з ними малайзій. етноси (57,3 %), китайці (33,9 %), індопакистанці (10,2 %). Столиця - Куала-Лумпур (243 км², 1,768 млн осіб). Адм. поділ: 13 штатів і 3 федерал. тер. Великі міста: Джогор-Бару, Іпог, Джорджтаун, Кучинг. Держ. мова - малайзій. (малайська). Жит. широко використовують й англійську. Офіц. релігія - іслам (суніт. тлумачення; 61,3 % віруючих). Є буддисти (19,8 %), християни (9,2 %), індуїсти (6,3 %), конфуціанці, даосисти та віруючі ін. китай. релігій. Форма правління - конституц. монархія. Султани формують Раду правителів і обирають на 5 р. монарха - Верхов. Главу (від грудня 2016 - Туанку Мугаммад V Фарис Петра), який виконує представниц. функції. Законодав. орган - двопалат. парламент (Палата представників і Сенат). Виконавчу владу здійснює КМ (від 2009 прем'єр-міністр - Н.-Т. Разак). Грош. одиниця - рінггіт. М. - чл. ООН, Британ. Співдружності Націй, Асоц. держав Пд.-Сх. Азії. Перші держ. утворення з'явилися на поч. н. е. на Пн. п-ова Малакка. У 15 ст. тер. п-ова об'єднав Малак. султанат. 1511 його захопили португальці. У 16-18 ст. за Зх. М. між собою вели боротьбу Джоґор, Аче та європ. колонія Малакка. Наприкінці 18 - на поч. 20 ст. британ. колонізатори захопили тер. Зх. М. і утворили на ній колонії Стрейтс-Сетлментс і Британ. Малайя. 1888 вони встановили владу над Сабагом і Сараваком. 1941-45 малайзій. землі перебували під япон. окупацією. 1945 відновлено британ. протекторат. 1946 на п-ові Малакка утвор. Малай. Союз (того ж року відділено Сингапур, а Сабаг і Саравак оголошено колоніями), 1948 - Малай. Федерацію. 1957 була проголошена її незалежність. 1963 з Малай.

Федерації, Сабага, Саравака та Сингапура утвор. Федерацію М. 1965 Сингапур з неї вийшов. Від 1905 веде свою історію Університет Малайя. Довж. берег. лінії Зх. М. 1931 км, Сх. М. – 2607 км. У країні переважають невисокі пагорби та гори. Найвища точка – г. Кінабалу на хребті Крокер (4101 м; о-в Калімантан). Через центр. частину п-ова Малакка проходить хребет Тітівангса (г. Гунунг-Таган, 2187 м). Мис Піай – крайня пд. точка континент. Євразії. Клімат екваторіальний, жаркий і вологий. Протягом року т-ра +25–27 °С. Щорічні опади становлять 1500–2000 мм, у горах – 5000 мм. У М. – густа річк. мережа. Найдовші річки: Раджанг (760 км, Саравак), Кінабатанган (560 км, Сабаг), Паганг (435 км); найбільші природні озера: Бера, Чині; на р. Кенір – однойм. водосховище (усі – п-ів Малакка). Розвідано значні поклади нафти, природ. газу, олов'яних (М. за їхнім видобутком і виплавленням олова відповідно посідає 10-е і 4-е м. у світі) й титан. руд, золота. Ростуть тропічні ліси (займають 58,2 % тер.). На п-ові Малакка – бл. 8,5 тис., у Сх. М. – бл. 15 тис. видів судин. рослин. У лісах росте рафлезія – найбільша квітка у світі (діаметр бл. 1 м). Водяться 210 видів ссавців (індокитайський тигр, димчата пантера, малазійський ведмідь, суматранський носоріг, чепрачний тапір, мунтжак, індійська зебра, кабан, бородата свиня, гаур, азіатський слон, калімантанський орангутанг, гібон Мюллера, макака, носач, посріблений лутунг, лінивець), 250 видів рептилій (150 видів змій і 80 видів ящірок), 150 видів жаб, понад 600 видів птахів і бл. 1 тис. видів комах. У прибереж. мор. акваторіях здійснюється вилов риби та видобуток морепродуктів. Нац. парки: Таман-Негара, Кінабалу, Гунунг-Мулу та ін. М. – індустріально-аграрна країна з економікою, яка інтенсивно розвивається. 2016 ВВП на душу насел. склав 27 тис. дол. США. На сферу послуг припадає 47,6 %, на пром-сть – 42,3 %, на сільс., ліс. і рибне господарства – 10,1 %. Розвинені гірничовидобувна, металург., нафто- і газопереробна, нафтохім., хім. (натурал. каучук, синтет. смоли та каучук, пластмаси, мінерал. добрива), фармацевт., парфюмерно-космет., електронна й електротех. (М. – один із найбільших виробників у світі напівпровідників, інтеграл. мікросхем, побут. кондиціонерів, аудіо-, теле-, відео- та фотоапаратури, мобіл. телефонів, комп'ютерів і комплектуючих до них), маш.-буд. (країна виготовляє влас. автомобіль «Proton», мотоцикли, скутери, складає с.-г. техніку; працюють великі суднобуд. і судноремонтні підприємства), деревообробна, текстил., швейна, взуттєва, харч. (понад 40 % заг.-світ. випуску пальм. олії; малазій. підприємства також випускають кокос. олію, консервують фрукти, переробляють рибу та морепродукти) промисловості. Місц. жит. займаються різноманіт. кустар. ремеслами: плетіння, виготовлення тканин батик і сонгкет, ювелір. виробів зі срібла, сувенірів з олова тощо. Основу аграр. виробництва становить рослинництво. У М. вирощують рис (осн. продовольча культура); дуріан, рамбутан, пуласан, мангустан, салак; ананаси, банани; чорний перець, гвоздику, мускат. горіх та ін. прянощі; олійні, кокос. і арек. пальми, гевеї, кеш'ю, тютюн,

цукр. тростину. Є кілька сучас. тваринниц. комплексів, лісозаготівел. господарства. Щорічно М. відвідують понад 20 млн туристів. Країна експортує продукцію електрон. і електротех. промисловості, прилади й устаткування, хімікати та гумотех. вироби, розріджений газ, нафту та нафтопродукти, пальм. олію, кольор. і чорні метали, натурал. каучук, ліс-кругляк, пиломатеріали. Осн. торг. партнери: Китай, Сингапур, Японія, США, Тайланд, Індонезія, країни ЄС, Пд. Корея. Довж. автошляхів понад 98 тис. км, залізниць - 1,8 тис. км. Мор. порти: Келанг (аванпорт Куала-Лумпура), Танджунг-Пелепас, Джогор-Бару, Джорджтаун. М. визнала незалежність України 3 січня 1992; дипломат. відносини між двома країнами встановлено 3 березня того ж року. У серпні 2002 у Куала-Лумпурі відкрито Посольство України в М. (від 2016 посол - О. Нечитайло), у вересні 2004 у Києві - Посольство М. в Україні (від 2016 посол - Д.-А. Бачі). 13-16 липня 2003 в Україні з офіц. візитом побував прем'єр-міністр Федерації М. Магатгіра Могамад (відвідав Київ, де зустрівся з Президентом України Л. Кучмою, а також Одесу та Крим), 3-5 серпня 2016 у М. - Президент України П. Порошенко. У січні-квітні 2016 заг. обсяг зовн. торгівлі між М. і Україною становив 89,37 млн дол. США: малазій. імпорт (електр. машини - 28,2 %, жири та олія - 27,1 %, ядерні реактори, котли, машини - 10,9 %, какао та продукти з нього - 7,4 %, каучук і гума - 6,6 %, різні харч. продукти - 3,1 %) - 55,59 млн, укр. експорт (жири й олія - 67 %, зерн. культури - 15,7 %, електр. машини - 4,3 %, овочі - 4 %) - 33,78 млн. Здійснюється наук.-тех. співробітництво у галузі аерокосміч. технологій, медицини, біо- і ядер. технологій, аграр. наук. у вересні 2000 за допомогою укр. ракетносія «Дніпро-1» виведено на орбіту малазій. супутник «Тіунгсат-1», 2009 за допомогою укр. ракетносія «Зеніт-ЗслБ» - малазій. супутник «Меасат-1р».

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Малайзія, Федерація Малайзія / О. О. Бейдик // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. - К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2017. - Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-61047>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).